

DARÜLHADİS İSLAM KÜLTÜR MERKEZİ MİMARİ RAPOR

Darülhadis Camisi 1435 yılında Sultan II. Murat tarafından yaptırılmıştır. Cami ve medrese olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Ziyaretgah niteliği de taşıyan bir dini merkez olarak küçük yapısına rağmen Edirne dini binaları arasında önemli bir yere sahiptir.

Arsası büyütülerek ve yeni ihtiyaçlara bağlı olarak camiye bir medrese/külliye yapısı eklenmesi merkezin daha kapsamlı bir işlev kazanması istenmektedir.

Biz konuyu öncelikle **kentsel tasarım** olarak ele aldık. Binayı fonksiyon alanlarına göre tasarlarken konumlandırmayı camiyle merkez arasında, ana girişin önünde bir meydan, ikinci girişin önünde bir avlu meydan oluşturacak şekilde yaptık. Demiryolu tarafında büyük bir ikram bahçesi ve koru bandı kurguladık.

Cami ile merkez arasındaki meydan iki yapıyı ölçekli olarak ayırıyor ve görsel olarak da bütünleştiriyor. Cuma namazları için de kullanılacak olan bu alan İslam Kültür Merkezi, kabirler ve cami ile çevrelenerek anlamlı bir **kentsel mekan** oluşturuyor. Arka avlu ise sosyal aktiviteler, toplantılar bağlamalı kullanılan rekreatif bir meydan niteliğinde.

Koruya bakan ikram bahçesi ve cami meydanı büyük topluluklara iftar verilebilecek şekilde düzenlendi. Bütün alan makul yükseklikte, kontrollü bir bahçe duvarı ile çevrilerek iki taç kapı yapıldı. Demir yolu alt geçidi tarafından bir servis rampasıyla bodrum kata oto girişi imkanı sağlandı.

Darülhadis camisinin bahçe kapısına müdahale ettik. Camiye yönelik çapraz yandan idi ve **sonradan yapılmış olan şadırvan** Ana Cami Girişi ve cephesini kapamaktaydı. Şadırvanı yan bahçeye taşıdık. Camiye giriş aksını cepheye doğrudan dik olacak şekilde düzenledik, bu aksın başlangıcına da bahçe duvarıyla bütünleşen ve bir ön giriş sahanlığı olan taç kapıyı camiye uygun estetikte tasarlayıp konumlandırdık. Böylece caminin yoldan engelsiz olarak algılanmasını sağladık. Arsa alanı yaklaşık iki katına büyüdüğü için ve yeni Darülhadis merkezinin ihtiyaç programı gereği tanımlanan ebadının cami ile doğru dialog kurması için dar cepheyi camiyle arasında dengeli bir meydan bırakacak şekilde ve ölçeği optimize ederek ve katları kademelendirip geri çekerek sinerjik, dengeli bir birleşme sağlamaya çalıştık.

Binanın tasarımında caminin kuvvetli **tuğla örgüsü giriş kemerleri** biçimsel ve konstrüktif referans, tuğla, marmara mermeri ve küfeki taşı ise malzeme referanslarımız oldu. Bu referanslarla modern çizgide, bu dönemde yapıldığını ifade eden ama 1453'te yapılmış cami ile de bütünleşebilen bir tasarım kurguladık.

Medrese-Külliye formatında planladığımız yapı iki ana girişe sahip. Bu iki giriş iki fonksiyon grubuna geçişimli hizmet verebilecek şekilde düzenlendi. Birinci, ana fonksiyon alanı, Balkanlar - Türkiye ve Ortadoğu'ya hizmet verebilecek şekilde düşünülen Hadis Araştırma ve Eğitim merkezi, ikinci ana fonksiyon alanları; sosyal ve dini etkinlikler için aktif kullanılacak bölümler.

Binanın cami meydanından girilen zemin, 1.kat, 2.kat ve cihannüma bölümleri hadis araştırma ve eğitimi bölümleri olarak; kütüphane, yönetim, derslikler, toplantı, salonları, sergi salonu, sohbet mekanları ile sosyal bölümlerden ayrı ama gerektiğinde bütünleşebilecek şekilde düzenlendi.

Sosyal bölüm ise arka ana girişten ayrı asansör ve galerili merdivenle ulaşılacak şekilde bodrum katta konumlandı. Bu bölümün girişinde, zemin katta sosyal aktivite alanı, Hadis merkezi ile ortak veya ayrı ayrı kullanılmaya uygun ikram salonu (kapalı iftar salonu), bodrum katta ise 120 kişilik yemekhane, 200 kişilik toplantı salonu, 1000 kişiye hizmet verebilecek kapsamlı mutfak, teknik bölümler, kadın erkek abdest mekanları ve WC'ler yer almaktadır.

Zemin katta giriş kapılarının üstü örtülü mekanlarıyla binayı çepeçevre saran kemerli açık koridor bina etrafında her türlü hava şartlarında dolaşılabilmeğe yaramakta ve kapalı mekan ve açık mekan arasında bir yarı açık arayüz oluşturmaktadır. Bu lineer mekana bütün kapalı fonksiyon alanlarından çıkılabilmekte gerektiğinde o mekanların açık alan ve bahçeyle bütünleşmesi sağlanmaktadır.

Küfeki taşı kaplanmış, Sultan III. Ahmedin müsenna celi sülüs besmeleyle kompoze edilmiş bronz, bahçe kapısının tacı üstünde Hattat Sami Efendinin celi sülüs yazısıyla, "O güzel yerler; kapıları yalnız kendilerine açılmış olan **Adn** cennetleridir"(sâd 38/50) yazan hat yer almakta ve bu taç kapıdan komplekse girilmektedir. Cami meydanı kible yönünde döşenmiş marmara mermeri kaplamasıyla her türlü dini-sosyal aktiviteye imkan vermekte ve cuma namazları için önemli bir kapasite yaratmaktadır. Meydan alanı, mekanı, ölçüsü ve malzemesiyle Hadis camisiyle Merkezi hem birleştirmekte ve hem de saygılı bir ayırım sağlamaktadır.

Meydana bakan ana giriş, üstü kapalı bir terasla başlayıp bütün galeri mekanını algılatan camlı yüzeyin kapısından yapılmaktadır. Kapı üstü cam panoda binanın ana manasını da ifade eden Rahman Suresinden "Zül Celali vel İkrâm" hattı yer almaktadır. Kütleli, katlar boyu yaran galeri boşluğu bina içinde oryantasyon sağlamakta, katlar arası mekansal ve işlevsel diyalog kurmaktadır. Boşluk ortasındaki merdiven ve karşısındaki asansör grubuyla ve dizi mekanlar önündeki karşılıklı koridorlarla kurgulanan sirkülasyon bina total mekanını algılatmayı ve komünikatif bir atmosfer yaratmayı hedeflemektedir.

Giriş katında en aktif mekanlar olarak kütüphane, sohbet salonu, iftar ve ikram salonu Hadis merkezi tarafında, sosyal merkez tarafında ise sosyal faaliyet salonu ve Hadis Merkezi ile birlikte kullanılan iftar ve ikram salonu bölümü bulunmaktadır. Bu katın bütün mekanlarından portişe ve bahçeye çıkılabilmektedir. Bu katta sosyal bölümlerle Hadis Araştırma ve Eğitim Merkezi bölümleri asansör çekirdeğı hizasından gerektiğinde birleştirilebilecek şekilde ayrılmaktadır. Bu katta kapıların üst kısmında küfi Besmele, hol duvarlarında ise şerit halinde celi sülüs hat ile "evet, işte onlardır hayırlara koşanlar ve o işlerde öne geçenler." (Mu'minun suresi 26/61) yazılıdır.

Sosyal Merkezin esas mekanları **bodrum katta** yer almaktadır. Bu kata 10 kişilik bir asansör ve galerili geniş bir merdivenle inilmektedir. Katta 200 kişilik bir toplantı salonu, 80-100 kişilik yemekhane , iftar ve ikramda 1000 kişiye hizmet verebilecek kapasitede kapsamlı bir mutfak, depolar, tuvalet ve abdest mekanları bulunmaktadır. Mutfağı ve mutfaktan dışa servis bir servis avlusu ve oto rampası ile sağlanmaktadır. Yemekhane bölümü bir bahçe kuranglezle gün ışığı almaktadır. Bu kuranglez bahçeden, tek kollu bir merdivenle koru içinde bahçeye doğrudan çıkılabilmektedir.

Demiryolu koru bandıyla bina arasında kalan korunaklı bahçede yeşil peyzaj arasında iftar ve ikram imkanı düşünülmüştür. Sosyal Merkez girişinin meydanı iftar, çeşitli aktiviteler ve rekreatif anlamda kullanılabilecektir.

Birinci katta 8 adet derslik 2 eğitimci odasıyla tamamen eğitim katı olarak tanımlanmıştır. Orta hol galerisinden bütün yapı algılanarak girişten cami meydanı ile kuvvetli görsel ilişki kurulması aranmıştır. Sosyal Merkez tarafından ise eğitimci odaları ve balkonu giriş terası ve aktivite meydanı ile görsel irtibat kurmaktadır. Bu katta şerit yazı olarak İhlas Suresi ve Kelime-i Tevhid'in celi sülüs ile yazılmış hatları kullanılmıştır.

İkinci Kat seminer, araştırma ve sergi katı olarak tanımlanmıştır. Burada 3 adet derslik-seminer odası, 80 kişilik toplantı salonu, bölünebilir çok maksatlı bir sergi salonu bulunmaktadır. Bütün mekanlardan çeşitli aktiviteler için kullanılabilir ön, arka ve yan teraslara çıkılabilmektedir. Bu katta mekan giriş kapıları üzerindeki cam panolarda Hz. Ali, Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in dairevi kompozisyonlu hatları yer almaktadır.

Cihannüma mahiyetindeki tonoz çatı katının özelleşmiş sohbet ve dinlenme mekanı olarak kullanılması düşünülmüştür (tonoz altı, kubbe altı gibi).

Yapını konstrüksiyonu taşıyıcı brüt beton kemerler üstünde taşıyıcı tuğla duvarlar ve betonarme döşemelerle kurgulanmıştır. Konstrüktif olarak da malzeme kullanımı olarak da tasarım prensibi binanın işlevine de paralel mantıkta "**ne ise o**"; yani gerçeği olduğu gibi yansıtmak, dışa vurmak olmuştur. Bezeme olarak da yalnızca Celi Sülüs ve Küfi hatlar sade bir şekilde kullanılmıştır.

Aydınlatma orta mekanda tonoz cidarında dairevi paralel şeritlerle ve sarkan kademeli küre aydınlatma elemanları ile yapılmış, galeri merdiveni aynı zamanda bir ışık kulesi gibi tasarlanmıştır. Bina dıştan portik altından küresel elemanlarla, yerden lineer spotlarla aydınlatılmaktadır.

Ön ve arka giriş cephesi çifte kolonlar arasındaki aydınlatma elemanları ile ışıklandırılmakta, iki cephede de ışık veren Allah (c.c) ve Hz. Muhammed (sav), sülüs hatlı dairevi cam panolar yer almaktadır.

Tasarım her yönüyle Darül Hadis Camisinin formlarına, malzemelerine, manasına referansla şekillendi. Dış giriş kapısı dahi "Darül Hadis" **hadis kapısı** anlamına yakışacak tarzda tasarlandı. Medrese formatındaki kurgusuyla binanın Darül Hadis camisi ile bütünleşmesi istendi.

Adnan Kazmaoğlu
Mimarlık Araştırma Merkezi